

C-217/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. április 4.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Verwaltungsgerichtshof (Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. március 28.

Felülvizsgálatot kérelmező fél:

Bundesamt für Fremdenwesen és Asyl

Az eljárásban részt vevő fél:

A N

Az alapeljárás tárgya

Menekültügyi eljárás – Egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkező csoport – Más – A család mint társadalmi csoport

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Úgy kell-e értelmezni a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (átdolgozás) 10. cikke (1) bekezdésének d) pontjában szereplő „a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt

körülvevő társadalom másként kezeli” fordulatot, hogy egy csoport az érintett országban csak akkor rendelkezik egyértelműen elkülöníthető identitással, ha e csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli, vagy az „egyértelműen elkülöníthető identitás” meglétét önállóan szükséges vizsgálni, elkülönítve attól a kérdéstől, hogy a csoportot az azt körülvevő társadalom másként kezeli-e?

Amennyiben az első kérdésre adott válasz szerint az „egyértelműen elkülöníthető identitás” meglétét önállóan kell vizsgálni:

2. Milyen kritériumok alapján kell vizsgálni a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti „egyértelműen elkülöníthető identitás” meglétét?

Az első és második kérdésre adandó választól függetlenül:

3. Annak megítélése során, hogy a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti csoportot „az azt körülvevő társadalom” másként kezeli-e, az üldöző vagy a társadalom egészének, illetve egy ország vagy az ország egy része társadalma jelentős részének a véleményét kell-e alapul venni?

4. Milyen kritériumok alapján kell megítélni, hogy egy csoportot a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében „másként” kezelnek-e?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (átdolgozás)

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Asylgesetz 2005 (a menedékjogról szóló 2005. évi törvény, a továbbiakban: 2005. évi AsylG)

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az eljárásban részt vevő fél, A N, afgán állampolgár, aki 2015. november 4-én Ausztriában nyújtott be a 2005. évi AsylG alapján nemzetközi védelem iránti kérelmet.
- 2 Az eljárásban részt vevő fél e kérelmet azzal indokolta, hogy Afganisztánban a menedékjog szempontjából releváns módon üldözik, mivel az apja unokatestvérei részéről vérbosszú fenyegeti. A vérbosszú háttérben az apa és az unokatestvérei

közötti, egy földterületet érintő vita áll. A vita során az eljárásban részt vevő fél apját és az egyik fiútestvérét már megölték.

- 3 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi idegenrendészeti és menekültügyi hivatal, Ausztria) a 2017. június 21-i végzésével elutasította a kérelmet, és kiutasítási határozatot hozott az eljárásban részt vevő féllel szemben. Úgy ítélte meg, hogy az eljárásban részt vevő fél meneküléstörténete konstruált és kitalált, és e fél csak a kedvezőbb gazdasági és társadalmi kilátások iránti vágya miatt érkezett Ausztriába.
- 4 Az eljárásban részt vevő fél e végzés ellen fellebbezést nyújtott be a Bundesverwaltungsgerichthez (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria).
- 5 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) helyt adott a fellebbezésnek, de ítéletét a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) hatályon kívül helyezte. A Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) hatályon kívül helyezte a Verwaltungsgerichtshof (szövetségi közigazgatási bíróság) második ítéletét is. A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) a 2022. július 26-i ítéletében ismét helyt adott a fellebbezésnek, az eljárásban részt vevő felet menedékkérőnek minősítette, és megállapította, hogy így a törvény erejénél fogva megilleti a menekült jogállás.
- 6 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) megállapította, hogy az eljárásban részt vevő fél afgán állampolgár, aki a pastu népcsoporthoz tartozik, a szunnita iszlámhoz tartozónak vallja magát, és Laghmanból származik. Az apja vásárolt egy mezőgazdasági földterületet az unokatestvéreitől, de ők később azt állították, hogy ez csak haszonbérlet volt. Az apa megtagadta, hogy visszaadja a földterületet, és a falu „véneinek tanácsához” fordult a konfliktus megoldása érdekében. Az unokatestvérek e tanács előtt is azt is állították, hogy ők csak haszonbérbe adták a földterületet, és megfenyegették az apát. Másnap az említett földterületen rálőttek az apára, a fiútestvérré és az eljárásban részt vevő félre. Az eljárásban részt vevő fél elszaladt, és az egyik nagybátyjához menekült. Ez utóbbi Kabulba vitte az eljárásban részt vevő felet és a család többi tagját, majd a falu véneivel együtt megszervezte az apa és a fiútestvér temetését. Később az eljárásban részt vevő fél családjának házáat felgyújtották, és megtudták, hogy keresik az eljárásban részt vevő felet. A nagybácsi erre megszervezte az eljárásban részt vevő fél menekülését, és befogadta a családját. Később azonban a nagybácsi és a család is Pakisztánba menekült.
- 7 Az eljárásban részt vevő fél tehát vérbosszúba keveredett a származási országában, így ha visszatérne a falujába, apja unokatestvérei támadásokkal, akár megöléssel fenyegetnék. Más városokban való letelepedés esetén az eljárásban részt vevő félnek nem kellene ugyan ilyen támadásoktól tartania, de a jelenlegi afganisztáni helyzet miatt már nincs lehetősége arra, hogy ott megvethesse a lábát, és méltatlan nehézségek nélkül élhessen.

- 8 A jogi minősítés tekintetében a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) megállapította, hogy a Genfi Egyezményben felsorolt okok valamelyikén alapuló és magánszemélytől vagy magáncsoportoktól kiinduló üldöztetés akkor releváns a menedékjog szempontjából, ha az állam nem hajlandó vagy nem képes megakadályozni ezen üldözési cselekményeket. A vérbosszúnak a menekültügyi eljárásban jelentősége van, mivel a „nagy család vérbosszú által fenyegetett tagjai” társadalmi csoportjához való tartozást el kell fogadni, ha a bosszúálló cselekményektől pusztán a közvetlenül érintett személyhez fűződő családi kötelékek miatt kell tartani. Az eljárásban részt vevő fél csak az apjával való kapcsolata miatt üldözött, és nem számíthat az afgán hatóságok védelmére. Ezért a származási régiójában menedékjogi szempontból releváns üldöztetés fenyegeti, és nincs lehetősége az országon belüli menekülésre.
- 9 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi idegenrendészeti és menekültügyi hivatal) felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a Verwaltungsgerichtshofhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság).

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 10 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi idegenrendészeti és menekültügyi hivatal) arra hivatkozik, hogy a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) az eljárásban részt vevő félnek a vérbosszúba keveredését a Genfi Egyezmény szerinti „család társadalmi csoportjához való tartozás” jogalapba sorolja, azonban az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint (2018. október 4-i, a C-652/16. sz. ügyben hozott ítélet, 10. pont) ehhez bizonyos feltételeknek teljesülniük kell. Egyfelől a csoport tagjainak „veleszületett jellemzőkkel” vagy „meg nem változtatható közös háttérrel” kell rendelkezniük, vagy olyan közös meggyőződéssel, illetve jellemzőkkel, amelyek „olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni”. Másfelől, a csoportnak az érintett országban „egyértelműen elkülöníthető identitással kell rendelkeznie, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom »más«-ként kezeli”.
- 11 Nem tisztázott, hogy egy család (vagy annak részei) társadalmi csoportot alkot-e, ha nem volt megállapítható, hogy a családot (vagy annak részeit) az azt körülvevő társadalom másként kezeli.
- 12 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi bevándorlási és menekültügyi hivatal) arra is rámutat, hogy a 2011/95/EU irányelv vonatkozó rendelkezését (a 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja) a német, illetve az osztrák legfelsőbb bíróságok eltérően értelmezik.
- 13 Az eljárásban részt vevő fél a válaszbeadványában arra hivatkozik, hogy a családot a kérdést előterjesztő bíróság a korábbi ítélkezési gyakorlatában a Genfi Egyezmény értelmében vett társadalmi csoportként ismerte el. A megtámadott ítélet indokolásából kitűnik, hogy a vérbosszú pastu hagyományának megfelelően

egy megoldatlan földvita például kiválthat ilyen viszályt. A bosszúhoz való jog és a megtorlás elvárása központi szerepet játszik ebben, ezért az apa unokatestvéreitől is elvárják, hogy bosszút álljanak az eljárásban részt vevő félen. A vérbosszút akár évtizedekre is el lehet halasztani.

- 14 Az eljárásban részt vevő fél úgy véli, hogy az üldöztetés alapja egy társadalmi csoporthoz való tartozás, mivel az őt üldöző apai unokatestvérek őt a vérbosszúban érintett másik csoport tagjának tekintik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 15 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi idegenrendészeti és menekültügyi hivatal) a felülvizsgálati kérelemben nem vonta kétségbe a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) megállapításait, így a kérdést előterjesztő bíróságnak abból kell kiindulnia, hogy az eljárásban részt vevő felet kellően konkrét valószínűséggel akár a megölésig terjedő fizikai erőszak fenyegeti. E cselekményeket a 2011/95/EU irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezett 9. cikkének (1) bekezdése értelmében üldöztetésnek kell minősíteni, amelynek államtól független szereplők a forrásai. Az eljárásban részt vevő fél az államtól nem számíthat védelemre.
- 16 Annak megítélése szempontjából, hogy az eljárásban részt vevő félnek meg kell-e adni a menedékkérői jogállást, döntő jelentőségű, hogy van-e kapcsolat az irányelv 10. cikkében felsorolt okok és a 9. cikk (1) bekezdésében üldöztetésnek minősülő cselekmények, illetve az ilyen cselekményekkel szembeni védelem hiánya között. A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) ezt az összefüggést abban látja, hogy az eljárásban részt vevő fél apjának unokatestvérei csak azért akarták megölni, mert az (elhunyt) apa családjához tartozik – a földvitában az eljárásban részt vevő fél nem volt közvetlenül érintett.
- 17 A jelen esetben a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) megállapít egy bizonyos társadalmi csoporthoz – nevezetesen a családhoz, vagy legalábbis azokhoz a családtagokhoz – való tartozás miatti üldöztetést, akikkel szemben vérbosszút kell állni. A felülvizsgálati kérelem nem vitatja, hogy a család társadalmi csoportot alkothat, vagy megváltoztathatatlan közös háttérrel rendelkezik. Vitatott azonban, hogy a család (vagy annak érintett része) a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében olyan csoportnak tekintendő-e, amely az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel az őt körülvevő társadalom másként kezeli. A menekült jogállás elismerése csak ebben az esetben lenne lehetséges.
- 18 A Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (szövetségi bevándorlási és menekültügyi hivatal) a felülvizsgálati kérelemben kifejti, hogy többféle megközelítéssel is meg lehet oldani azt a kérdést, hogy az üldöztetés egy társadalmi csoporthoz való tartozás miatt következik-e be.

- 19 A kérdést előterjesztő bíróság szerint több pont tisztázásra szorul annak megítéléséhez, hogy a vérbosszú által fenyegetett tagok társadalmi csoportnak tekinthetők-e. Először is felmerül a kérdés, hogy egy csoportról mikor mondható el, hogy az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, és így az említett irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett társadalmi csoportnak minősül. Tisztázni kell továbbá, hogy egy csoportot „körülvevő társadalom” milyen szempontok szerint határozza meg magát, és mikor kezel e társadalom egy csoportot „másként”.

Az első és a második kérdés

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának megfogalmazása oksági összefüggést fejez ki, ami azt jelentené, hogy egy csoport egyértelműen elkülöníthető identitásának megléte attól függ, hogy az azt körülvevő társadalom másként kezeli. Ez azt jelentené, hogy annak megítélésekor, hogy egy csoport „egyértelműen elkülöníthető identitással” rendelkezik-e, csak azt kellene megvizsgálni, hogy „az azt körülvevő társadalom másként kezeli-e”. Más, ettől független kritériumok alapján történő vizsgálatra ilyen értelmezés mellett nem kerülhetne sor. Ezen értelmezés szerint egy társadalmi csoport létezésére nem lehetne kizárólag a csoport tagjainak önképe és hovatartozásának érzése alapján következtetni – a döntő tényező a csoportot „körülvevő társadalom” megítélése lenne, amelynek a csoportot másnak kellene minősítenie. Az (akkori) Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) „Gyakorlati útmutató a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásról” című kiadványában úgy tűnik, ezt a megközelítést képviselte.
- 21 Ha (legalábbis részben) nemleges a válasz az ilyen okozati összefüggésre, és az „egyértelműen elkülöníthető identitás” meglétét külön kell vizsgálni, felmerül a kérdés (2.), hogy milyen kritériumok alapján kell ezt a vizsgálatot elvégezni. Ezt a fogalmat az uniós jogalkotó ugyanis nem határozta meg. Az sem világos, hogyan fejeződik ki az „egyértelműen elkülöníthető identitás” „egyértelműsége”.

A harmadik kérdés

- 22 Nem tűnik egyértelműnek, hogy az uniós jogalkotó melyik szempontra kívánt összpontosítani azzal a megfogalmazással, hogy a csoportot „az azt körülvevő társadalom” másként kezeli.
- 23 Képviselhető olyan nézet, hogy ezen az érintett államban vagy területen élő társadalom (mint egész vagy annak jelentős része) értendő, ahol az érintett személy letelepedett. Ebben az esetben, éppen a családot – éppen a családtagok családkötő jellegzetessége miatt – az azt körülvevő társadalom valószínűleg általában csak akkor kezelné másként, ha a családi élet jellege egyértelműen eltérne a családi élet egyébként uralkodó szokásaitól.
- 24 Emellett valószínűleg arra is szükség van, hogy a körülvevő társadalom tudjon a szóban forgó csoport létezéséről. Ha a csoport létezése rejtve maradna az azt

körülvevő társadalom előtt, akkor már csak ezért is kizárható lenne az ilyen csoport másként kezelése.

- 25 Úgy tűnik, hogy ezt a megközelítést képviseli a fent említett EASO-útmutató is, amely szerint releváns és naprakész származásiország-információk szükségesek valamely meghatározott társadalmi csoport egy adott országon belüli létezésének értékeléséhez. Mivel egy-egy meghatározott társadalmi csoport kapcsolódik az őt körülvevő társadalomhoz, fontos azt is megérteni, hogy a társadalom hogyan működik és hogyan kezel csoportokat „másként”.
- 26 E megközelítés szerint a jelen esetben valószínűleg nemleges választ kellene adni a társadalmi csoport létezésére. Ilyen esetben csak az üldözők és az üldözött család tud a vérbosszúról, de a társadalom egésze vagy annak jelentős része nem. Ha azonban abból kell kiindulni, hogy az üldöző nézőpontja elegendő a társadalmi csoportként való besoroláshoz, akkor a 2011/95/EU irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében az üldözött a csoportot körülvevő társadalomnak kellene tekinteni, és az elhatárolást ő végezné. E megközelítés szerint a szóban forgó esetben az eljárásban részt vevő fél apjának családja társadalmi csoport lenne, mivel az üldöző (az apa unokatestvérei) annak tekinti.

A negyedik kérdés

- 27 Ugyancsak problematikusnak tűnik annak megítélése, hogy a csoportot az azt körülvevő társadalom „másként” kezeli-e.
- 28 A „más” kifejezés annyira nyitottnak tűnik, hogy bármely önkényesen kiválasztott jellemző vezethet ilyen besoroláshoz. Ráadásul úgy tűnik, hogy a kifejezésnek negatív konnotációja van. Ezért elképzelhető, hogy a „másság” együtt jár e csoport leértékelődésével az azt körülvevő társadalomhoz képest. Az EASO fent említett útmutatója ebben az összefüggésben a csoport „megbélyegzéséről” beszél, bár az útmutató máshol rámutat arra, hogy a „más”-ként kezelés nem értelmezendő feltétlenül negatívnak sem.
- 29 Ugyanakkor az is lehet, hogy ezt „másnak lenni” értelemben kell venni, és ez csak nyelvi probléma, az angolban használt „different” a kérdést előterjesztő bíróság szerint ugyanis nem rendelkezik negatív konnotációval.
- 30 Ha az számítana, hogy az emberek nagyobb száma „másként” kezeli-e a csoportot, akkor döntő lehet, hogy csak egy vagy több konkrét jellemző vezet-e ahhoz, hogy egy csoportot emberek nagyobb száma másként kezeljen. Más jellemzők, amelyeket csak elvétve minősítenének más emberek másnak, akkor nem bírnának jelentőséggel. Ebben a megközelítésben az üldöző nézőpontja nem lenne meghatározó a társadalmi csoportként való besorolás szempontjából.
- 31 A jelen esetben különösen kérdéses, hogy a vérbosszúba keveredett családot az azt körülvevő társadalom másként kezelné-e, ha ez emberek nagyobb számát jelentené. Eltekintve attól, hogy – amint fentebb említésre került – egy ilyen (a csoportot nagymértékben) körülvevő társadalom általában nem szerez tudomást a

vonatkozó jellemzőről, maga az eljárásban részt vevő fél is rámutatott arra a válaszbeadványában, hogy a származási régióban a pashtunwali hagyományoknak megfelelően az ilyen vitát – mint ahogyan itt is – vérbosszú útján rendezik. Nem könnyű tehát belátni, hogy a vérbosszúba keveredett családot miért kezelné másként az azt körülvevő társadalom, amely szintén ezt a hagyományt ápolja.

- 32 Ha azonban az üldöző nézőpontja a meghatározó, akkor elegendő lehet a társadalmi csoporthoz tartozáshoz, ha az üldöző minősíti másnak a családot, amelyen vérbosszút kell állnia.
- 33 A jelen esetben ez azt jelenti, hogy ha az üldöző nézőpontja a mérvadó, akkor az eljárásban részt vevő fél jogosan kapta meg a menedékkérő jogállását. Ha azonban nem ez a helyzet, a Bundesverwaltungsgerichtnek (szövetségi közigazgatási bíróság) nem lett volna szabad megítélnie ezt a jogállást az eljárásban részt vevő fél számára, mivel nincs kapcsolat a menekült jogállás elismerésének döntő okával. A Bundesverwaltungsgerichtnek (szövetségi közigazgatási bíróság) ez esetben azt kellett volna megvizsgálnia, hogy az eljárásban részt vevő félnek kiegészítő védelmet kell-e biztosítani.